

В статті проаналізована проблема професійного розвитку психолога, особливості етапів професійного становлення, представлені психолого-педагогічні засоби удосконалення професійної підготовки психологів: психологічні тренінги, ролеві та делові ігри, арттерапія, диспути, круглі столи, семінари-взаимообучення. Підкреслюється роль різних видів внеучебної роботи в професійному та особистому розвитку майбутніх психологів. Обобщені психолого-педагогічні умови ефективного професійного розвитку психологів, які забезпечують поєднання зовнішніх факторів з внутрішнім прагненням майбутнього психолога до особистого зростання.

Ключевые слова: психолог, професійна підготовка, особисте зростання, тренінг, методи.

The purpose of the article is to analyze the psychological and pedagogical means of improving the professional training of psychologists.

The article reveals the problem of professional development psychologist, features of stages of professional development. The system of psychological training should include ideological, professional and personal level, and aim at the formation of professional consciousness, psychological culture and professionally significant personal qualities and to possess appropriate knowledge system, the technology of the practice future psychologist. We presented psychological and pedagogical means of improving the professional training of psychologists: psychological trainings, role and business games, art therapy, debates, round tables, seminars—mutual learning. Highlighted techniques of stimulating creativity of future psychologists: simulation – simulation of a certain kind of psychological activity, playing the roles of various modifications, staging, case study, brainstorming, debates and nonsimulation – problematic lectures, lecture-discussions, seminars—mutual learning. Effective for professional development of psychologists are round tables, film and video demonstration followed their psychological and pedagogical discussion, analysis and reading works of literature, bibliotherapy, videotherapy, psychodrama, creative self-expression therapy and art therapy, psychological games, discussion and analysis of individual and group counseling and psychotherapy sessions with the decision of psychological problems.

The article emphasizes the role of different types of extracurricular work in professional and personal development of future psychologists. We recommend the following types of extracurricular work as problem groups, academic circles, psychological clubs, volunteer activities. The article gives overview of psycho-pedagogical conditions of effective professional training of psychologists, that provide a combination of developmental external factors with internal desire future psychologist to personal growth.

Key words: psychologist, professional training, personal development, training, methods.

УДК 372.881.111.1

Брецько Ірина Іванівна,

кандидат психологічних наук, старший викладач,
Мукачівський державний університет

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається проблема організації самостійної навчальної діяльності школярів з іноземної мови. Проаналізовано методи організації самостійної роботи школярів під час навчання іноземної мови. Виявлено, що самостійна робота на уроках іноземної мови – це обов'язковий компонент процесу навчання і шлях активізації пізнавальної активності школярів, а її роль, зміст, тривалість, способи керівництва визначаються метою вивчення певного матеріалу, його специфікою та рівнем підготовки школярів. Визначено, що практичне значення полягає у можливості використання визначених засобів і методів, що сприяють розвитку навичок самостійної роботи учнів.

Ключові слова: самостійна робота, метод навчання, пізнавальна діяльність, навчальна діяльність, активізація.

Постановка проблеми. Одним з найдоступніших і перевірених практикою шляхів підвищення ефективності уроку, активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці є відповідна організація самостійної навчальної роботи. Вона займає особливе місце на сучасному уроці, тому що учень набуває знань тільки в процесі особистої самостійної навчальної діяльності.

Організація самостійної роботи та керівництво нею – це відповідальна і складна робота кожного вчителя. Виховання активності й самостійності необхідно розглядати як складову частину виховання учнів. Це завдання виступає перед кожним вчителем у числі особливої важливості. [4]

Говорячи про формування в школярів самостійності, необхідно мати на увазі два тісно пов'язані між собою завдання. Перше з них полягає в тому, щоб розвинути в учнів самостійність у пізнавальній діяльності,

навчити їх самостійно оволодівати знаннями та формувати свій світогляд і друге, в тому, щоб навчити їх самостійно застосовувати набуті знання в навчанні та практичній діяльності.

За останні роки помітно зростає цікавість до самостійної роботи учнів, збільшилася увага до ролі самостійної роботи у навчальному процесі, а також ясніше позначилися методика та дидактичні засоби їх ефективного організації.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Загальнодидактичні, психологічні й методичні аспекти планування та організації самостійної роботи учнів розглядаються у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, С.Архангельського, Т. Балицької, І. Бендер, В. Буряк, Л.Вяткіна, М. Гарунова, О. Данилова, Б. Єсіпова, І.Лясова, І. Малкіна, П. Підкасистого, О. Савченко, М.Скаткіна, Н. Шишкіної, В. Якуніна та

інших.

При організації самостійної роботи основна роль вчителя - спонукати учнів до самостійного логічного мислення, вчити їх аналізу, визначенню пізнавальних завдань і проблем уроку, застосування отриманих знань і набутих навчальних умінь, в тому числі практичних.

Під самостійною роботою учнів вчені розуміють таку їх діяльність, яку вони виконують, виявляючи максимум активності, творчості, самостійного судження.

М.А. Данилов основним критерієм самостійної роботи вважає, вирішення учнями пізнавальних завдань та проблемних ситуацій [1]. Хід вирішення пізнавальної задачі зумовлений її змістом, методами розумової діяльності учня і системою наявних у нього знань. Успіх залежить від організації самостійної діяльності, яка включає в себе правильний розподіл часу на окремі її етапи, чітке формулювання завдання перед учнями. Проте, дана проблема потребує більш ґрунтовного вивчення як в теоретичному, так і в практичному плані.

Мета статті – узагальнити та систематизувати дослідження з проблеми організації різних методів самостійної роботи на уроках іноземної мови.

Завдання дослідження: вивчити методологічну, педагогічну, психологічну та методичну базу з даної проблеми; проаналізувати методи та прийоми активізації самостійної роботи. Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань застосовувався комплекс методів теоретичного та емпіричного дослідження. Основними теоретичними методами були: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, за допомогою яких проведено аналіз та систематизацію літературних джерел, узагальнено теоретичні та практичні дані з проблеми дослідження, визначено стан їх розробленості.

Результати дослідження. Використання сучасних методів навчання є основою при організації самостійної роботи учнів на уроці. Одним з таких методів можна вважати проблемний метод навчання. Він отримав своє розповсюдження в 20-30-х рр. в радянській і зарубіжній школі.

Сьогодні під проблемним методом навчання розуміється така організація навчальних занять, яка припускає створення під керівництвом учителя проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність учнів з їх вирішення, в результаті чого і відбувається творче оволодіння знаннями, вміннями і навичками і розвиток розумових здібностей [3].

Для проблемного методу навчання характерно те, що знання та способи діяльності не підносяться у готовому вигляді, не пропонуються правила та інструкції, дотримуючись яких навчають, мали б можливість висловитися гарантовано правильно. Весь сенс методу полягає у стимулюванні пошукової діяльності учня. Подібний підхід обумовлений сучасної орієнтацією освіти на виховання творчої особистості і на закономірності розвитку цієї особистості, що формується саме в проблемних ситуаціях.

Активізація пізнавальної діяльності учнів, розвиток інтересу до предмета, формування самостійності, творчого ставлення до досліджуваного відбувається успішніше, якщо вчитель постійно міркує, розмірковує, залучає учнів в активний процес докази, обґрунтування, і якщо запропоновані завдання вимагають пошукової діяльності.

Проблемне навчання засноване на створенні особливого виду мотивації - проблемної, тому вимагає адекватного конструювання дидактичного змісту матеріалу, який повинен бути представлений як ланцюг проблемних ситуацій.

Слід сказати, що проблемні методи - це методи, засновані на створенні проблемних ситуацій, активної самостійної пізнавальної діяльності учнів, що складається в пошуку і вирішенні складних питань.

Доцільно відзначити, що джерелом внутрішніх стимулів самостійної пізнавальної діяльності є інтенсифікація орієнтовних дій учнів, що викликається постановкою проблемних питань і раціональної організацією самостійної роботи. Подібні питання викликають в учнів прагнення до самостійної пізнавальної діяльності.

Необхідно згадати, що цей метод, як і будь-який інший, не можна вважати єдино прийнятним для навчання, так як ефективність навчання залежить від вмілого поєднання різних методів. Вчителю слід пам'ятати, що не можна в кожному простому питанні бачити проблему. Також не можна висувати надто складні завдання перед учнями, так як вони вимагають спеціальної підготовки і особливих знань. Проблемне навчання полягає в тому, щоб пропонувати учням для вирішення посильні завдання, які вели б їх до власних «відкриттів».

Важливим моментом є підведення підсумків обговорення проблеми. Для цього вчитель може використовувати різні способи заохочення учнів. Також учителю необхідно проявити терпимість до помилок учнів і виправляти ці помилки тоді, коли учневі потрібна допомога.

Використання проблемного методу навчання сприяє ефективному розвитку самостійної роботи учнів, прийняття ними самостійних рішень з тієї чи іншої проблеми.

Метод проектів виник ще на початку століття, коли погляди педагогів, філософів були спрямовані на те, щоб знайти способи, шляхи розвитку активного самостійного мислення дитини, щоб навчити його не просто запам'ятовувати і відтворювати знання, які дасть йому школа, а вміти застосовувати їх на практиці [2].

Метод проектів знайшов широке застосування в багатьох країнах світу головним чином тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів з різних областей при вирішенні однієї проблеми, дає можливість застосувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї. Але звернемося до іноземної мови. Було доведено, що проект цінний саме тим, що в ході його виконання яких навчають, вчать працювати самостійно, набувають досвіду пізнавальної діяльності. Найважливіше, що саме учень визначає зміст проекту, в якій формі пройде його презентація. Цей метод допомагає оптимізувати процес навчання в самій звичайній школі, розвивати навички самостійної роботи учнів.

Метод проектів пропонує використання широкого спектру проблемних, дослідницьких, пошукових методів, орієнтованих на чіткий результат, значимий для кожного учня, що брав участь в розробці проекту.

Потрібно пам'ятати, що на всіх етапах уроку вчитель повинен ініціювати самостійну пошукову, творчу діяльність учня, спрямовувати на визначення проблеми,

яка складає основу проекту і пошук шляхів її вирішення.

Спочатку вчителю необхідно розробити план проектної роботи і продумати систему комунікативних вправ. Учні повинні вільно володіти активною лексикою і граматику в рамках навчальної теми, перед тим як переходити до обговорення певних питань.

Робота над проектом зазвичай займає декілька уроків, а для захисту раціонально виділити два уроки. Організуючи роботу над проектом, важливо дотримуватись наступних умов: відповідність тематики проекту; учні повинні бути зорієнтовані на залучення фактів із суміжних галузей знань; учнів необхідно зорієнтувати на зіставлення і порівняння подій, фактів з життя людей різних національностей і різних країн, підходів до вирішення тих чи інших проблем.

Наприклад, можна запропонувати наступні теми проектів: сучасна королівська сім'я; іноземна мова в моєму житті; захист прав дитини в нашій країні і країні мови, що вивчається; проблеми молоді; знамениті люди нашої країни і країни мови, що вивчається.

Учень повинен мати здатність узагальнювати прочитаний матеріал, робити самостійні висновки, спираючись на свій досвід, ерудицію, творчість. Він повинен вміти аналізувати опрацьований матеріал, порівнювати різні чинники, прогнозувати хід захисту проекту [5].

Метод проектів чітко орієнтований на реальний практичний результат, значимий для школярів. Розширюється їх освітній кругозір, зростає стійкий пізнавальний інтерес, природною стає участь у діалозі культур. В учнів є можливості показати свої організаторські таланти, а також уміння самостійно здобувати знання, що є дуже суттєвим моментом для організації процесу навчання в сучасній школі [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи відмітимо, що сучасному фахівцю треба вміти орієнтуватися в наростаючому (і часто суперечливому) потоці інформації. При формуванні знань і умінь у школярів сьогодні вже недостатня ефективність стереотипного, в основному, вербального

способу навчання.

Проблема самостійності учнів на уроках іноземної мови – одна з кардинальних проблем у методиці навчання іноземної мови, тому що в ній знаходяться джерела багатьох проблем: навчання учнів мовленню, яке пов'язано з мисленням, розвиток пізнавальних інтересів, формування самостійності у навчанні англійської мови, визначення розумових здібностей, прищеплення уміння вчитися, а також надбання таких якостей, як спостережливість, цілеспрямованість, відповідальність. Урахування вище зазначених рівнів та етапів самостійної роботи на уроках іноземної мови у школі сприятиме ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності загалом та полегшить розвиток іншомовленнєвих умінь учнів на початковому та старшому етапах навчання, де самостійній роботі приділяється щільна увага. Адже самостійна робота на уроках іноземної мови – це обов'язковий компонент процесу навчання і шлях активізації пізнавальної активності школярів, а її роль, зміст, тривалість, способи керівництва визначаються метою вивчення певного матеріалу, його специфікою та рівнем підготовки школярів. Вирішення цієї проблеми в практиці шкіл вимагає особливої уваги, оскільки в повсякденній діяльності учителя найбільше недоліків зустрічається саме в організації і проведенні самостійної роботи учнів на уроках англійської мови.

У дослідженні розглянуто методи навчання, під якими розуміється така організація навчальних занять, яка припускає створення під керівництвом учителя проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність учнів щодо їх вирішення, в результаті чого і відбувається творче оволодіння знаннями, вміннями і навичками і розвиток розумових здібностей.

Розглянуто прийоми навчання та види роботи, які допомагають підвищити ефективність уроку, залучити учнів до активної мовленнєвої діяльності, розвинути в них самостійність, зробити процес оволодіння іноземною мовою цікавим.

Список використаних джерел

1. Данилов М.А. Теоретичні основи навчання і проблема виховання пізнавальної активності і самостійності учнів. / М.А.Данилов // - К, Педагогіка, 1982. - С. 15-19
2. Корнева Л. П. Застосування методу проектів на уроках англійської мови /Л. П Корнева //.- ИЯШ. - 2006. - № 5. - С.19 - 22.
3. Попіль І.Ф. Шляхи підвищення ефективності та якості уроку англійської мови / І.Ф. Попіль.// – Київ, Генеза, 2009.
4. Толстова В.М. Організації самостійної роботи учнів з іноземної мови / В.М. Толстова // - Матеріали конференції «Проблеми педагогіки» (6-8 грудня 2004 р). - Салаватськ, 2004.
5. Фат'янова А.Т. Організація самостійної роботи на уроці іноземної мови / А.Т. Фат'янова// Рідна школа, 2003- № 4- с. 45-48
6. Хуторський А. В. Методика особистісно-орієнтованого навчання. Як навчати всіх по-різному/А.В. Хуторський// - М., Просвещение, 2005.

В статье рассматривается проблема организации самостоятельной учебной деятельности школьников по иностранному языку. Проанализированы методы организации самостоятельной работы школьников при обучении иностранного языка. Выявлено, что самостоятельная работа на уроках иностранного языка - это обязательный компонент процесса обучения и путь активизации познавательной активности школьников, а ее роль, содержание, продолжительность, способы руководства определяются целью изучения определенного материала, его спецификой и уровнем подготовки школьников. Определено, что практическим значением выступает возможность и эффективность использования проанализированных средств и методов, способствующих развитию навыков самостоятельной работы учащихся, учителями на уроках иностранного языка.

Ключевые слова: самостоятельная работа, метод обучения, познавательная деятельность, учебная деятельность, активизация.

The interest to pupils' individual work and its role in the educational process has gradually increased nowadays, the methodology and didactic means of its effective organization were more clearly identified. The process of pupils' individual work activities has been considered in the article. The methods of independent work of students while studying a foreign language have been analyzed. Independent work in foreign language lessons is a compulsory component of the learning process and a way to enhance the cognitive activity of students, and its role, content, duration and methods of leadership are determined to study a particular material, its specifics and level of training of students. The practical value of acting ability and effectiveness of using means and methods having been analyzed, which leads to the development of skills of independent pupils' work by the teachers of foreign language have been determined.

Individual (independent) work of pupils helps to increase the effectiveness of study not only in the matter of mastering of knowledge and skills system but also in the development of mental and physical capacity. Independent work is a predominant part of the foreign language lesson; the level of pupils' individuality in the process of independent tasks fulfilling is connected with the manner of their activity, that starts with the action imitating becoming more complicated and then having the highest displays. The leading role of a teacher is also reconsidered

Key words: independent work, method, cognitive activity, educational activity activation, means of teaching, didactic means.

УДК 159.923.4:781.071.2

Дячук Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ТЕМПЕРАМЕНТ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена аналізу наукових поглядів на прояв особливостей темпераменту у виконавській діяльності музиканта з точки зору міждисциплінарного поєднання психологічних теорій темпераменту та практики музичного мистецтва. На основі науково-теоретичних методів дослідження виявлені теорії темпераменту особистості, в контексті яких розроблені характеристики темпераменту музиканта-виконавця, виявлені особливості впливу темпераменту виконавця на здійснення ним музичної діяльності, сформульовані педагогічні поради щодо формування індивідуального стилю музично-виконавської діяльності студента-музиканта.

Ключові слова: темперамент, психологічний чинник, музичне мистецтво.

Постановка проблеми. Успішність концертної діяльності молодих виконавців визначається не лише їх музичальністю та музичними здібностями, розумінням стильової інтерпретації музичного твору у ракурсі художньо-образного мислення певного композитора, знаннями суттєвих елементів музичного тексту, відповідних виконавських засобів, володінням виконавським тезаурусом. Реалізація ідеального уявлення музичного образу твору під час виконання заломлюється через психічний конструкт особистості виконавця, в якому центральне місце займає його темперамент. Знання особливостей темпераменту виконавця сприяють підвищенню ефективності музичної діяльності, зумовлюють свідомий підхід до вибору музичного репертуару, визначають стратегію формування виконавських навичок. Тому, організація процесу сучасної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті особистісно-орієнтованого підходу передбачає врахування особливостей темпераменту студентів як психологічного чинника їх виконавської діяльності. Обізнаність в окресленій проблемі дозволить викладачу вищої школи суттєво підвищити рівень викладання фахових дисциплін, а студенту – значно вдосконалити власну виконавську майстерність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До виявлення індивідуально-типологічних особливостей виконавця звертались в своїх працях відомі мистецтвознавці, композитори, педагоги та психологи – Л. Ауер, Л. Бочкарьов, Л. Гольденвейзер, Є. Йоркіна,

Є. Ліберман, Е. Клімов, К. Мартінсен, Г. Нейгауз, В. Петрушин, Б. Теплов, Д. Рабинович, Е. Фішер, Ю. Цагареллі, Г. Ципін та ін. Виконавську характерологію досліджували Б. Асаф'єв, В. Медушевський, Ю. Капустін, В. Москаленко, С. Мальцев, Ю. Кочнев. Інтерпретологічний підхід до виконавської специфіки представлено науковими розвідками В. Віори, Р. Гаммерштейна, Ф. Блома, К. Еренфорта, Е. Фішера та ін. Музикознавчий погляд висвітлюється в трудах Г. Когана, О. Катрич, Д. Рабіновича, С. Савшинського, В. Сирятського, К. Лопушанського, С. Фейнберга та ін. Не дивлячись на різноманітні ракурси розгляду проявів темпераменту у музично-виконавській діяльності, наукових праць, в яких узагальнюються кореляції психічних та поведінкових закономірностей у вітчизняній літературі обмаль, що обумовлює актуальність даної проблеми.

Метою статті є аналіз наукових поглядів на прояв особливостей темпераменту у виконавській діяльності музиканта з точки зору міждисциплінарного поєднання психологічних теорій темпераменту та практики музичного мистецтва.

Результати дослідження. Вивчення теоретичних викладок з окресленої проблеми дозволило зазначити наступне.

Темперамент є динамічною характеристикою психічних процесів і поведінки людини, яка виявляється в швидкості, мінливості, інтенсивності та врівноваженості психічних проявів. На відміну від навичок, здібностей,